

I N F O R M A C J E

1. WIECZÓR WSPOMNIENI POŚWIĘCONY ŚP. PROF. DR LEOKADII MAŁUNOWICZÓWNIE

13 listopada 1980 r. Sekcja Filologii Klasycznej oraz Międzywydziałowy Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL zorganizowały Wieczór Wspomnień poświęcony zmarłej 1 maja 1980 roku śp. Prof. Dr Leokadii Małunowiczównie.

Wieczór rozpoczęła odprawiona w intencji Zmarłej Msza św. koncelebrowana przez księży; kolegów i studentów Pani Profesor. Koncelebrze przewodniczył ks. dr hab. H. Wójtowicz, który wygłosił okolicznościową homilię oraz odmówił modlitwę za zmarłych Izaaka Antiocheńskiego, przełożoną przez Prof. Małunowiczównę.

Wobec licznie zgromadzonych przyjaciół, studentów, wychowanków oraz rodziny mówili kolejno o życiu, działalności społecznej i naukowej Pani Profesor: Ks. bp prof. dr Bolesław Pylak, ordynariusz lubelski i Wielki Kanclerz KUL, prof. dr Irena Sławińska, którą łączyła ze Zmarłą trwająca kilkadziesiąt lat przyjaźń, prof. dr Zofia Abramowiczówna /o wspólnie przeżytych w ogromnej przyjaźni latach w Wilnie i Toruniu/, doc. dr hab. Krystyna Stawecka /o latach działalności w Lublinie/, zaś ks. dr Stanisław Longosz omówił działalność Pani Profesor jako współzałożycielki i kierowniczkii istniejącego już 10 lat Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim i Jej zasługi na polu krzewienia myśli Ojców Kościoła w Polsce. Na zakończenie dr Michał Kaczmarski odczytał fragmenty niektórych listów i telegramów kondolencyjnych, jakie w ogromnej ilości

wpłynęły na ręce Ojca Rektora, do Sekcji Filologii Klasycznej, Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim oraz bezpośrednio do przyjaciół Zmarłej Pani Profesor; nadawcy polscy i zagraniczni bardzo ciepło i serdecznie wspominali bliską im Osobę jako przyjaciela, profesora, partnera naukowego, wychowawcy i koleżanki.

Ostatnie 10 lat życia Profesor Leokadia Małunowiczówna poświęciła przede wszystkim propagowaniu antyku chrześcijańskiego w Polsce. Jej nazwisko pozostanie na zawsze w nauce polskiej synonimem nieustrudzonego badacza, propagatora i organizatora popularyzacji myśli wczesnochrześcijańskiej. Swoje zainteresowania w tej dziedzinie objawiła w połowie lat 50-tych w opracowaniu rozprawy habilitacyjnej: *De voce "sacramenti" apud S. Hilarium Pictaviensem /Lublin 1956, TN KUL, ss.232/*. Owocem Jej dociekań naukowych są liczne publikacje. I tak spośród 86 większych i mniejszych pozycji drukowanych aż 41 /czyli prawie 50%/ to prace poświęcone antykowi chrześcijańskiemu.

Dążąc, jako wytrawny pedagog, do ułatwienia nauki języka łacińskiego, zwłaszcza w instytutach teologicznych, opracowała 2 podręczniki do nauki łaciny: *Podręcznik łaciny kościelnej /Warszawa 1954, ss.384/* oraz *Roma Christiana, podręcznik łaciny chrześcijańskiej /Lublin 1961, TN KUL, ss.448/*, będące właściwie antologiami tekstów autentycznych, głównie liturgicznych, wywodzących się z zabytków piśmienniczych okresu wczesnochrześcijańskiego oraz mszału, brewiarza i Pisma św.

Wielkim pragnieniem Prof. Małunowiczówny było założenie w Polsce na wzór PAN-u czy IBL-u placówki koordynującej badania nad antykiem chrześcijańskim. Dążyła Ona do zorganizowania i skupienia jak największej liczby fachowców różnych specjalności, zainteresowanych wiekami wczesnego chrześcijaństwa, by z nimi stworzyć placówkę naukowo-badawczą, która pełniłaby funk-

cję wzajemnego dokształcania się poprzez wymianę doświadczeń i spostrzeżeń, jak i do prowadzenia wspólnymi siłami badań nad odkryciami i organizacją popularyzacji myśli wczesnochrześcijańskiej, tak bardzo u nas zaniedbanej w latach powojennych. Realizacją Jej dążeń i pragnień było erygowanie w 1968 r. Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim. Przez pierwsze 2 lata była zastępcą kierownika, ks. doc. dra Jana Marii Szymusiaka, a po jego wyjeździe za granicę stała się kierownikiem i głównym motorem Zakładu. Charakter pracy i cel istnienia Zakładu ukierunkowała w pięciu zasadniczych działach:

1. Koordynacja badań nad antykiem chrześcijańskim w Polsce.
2. Tłumaczenia Ojców Kościoła.
3. Archeologia i sztuka wczesnochrześcijańska.
4. Bibliografia analityczno-krytyczna.
5. Badania semantyczne z zakresu ewolucji pojęć w języku chrześcijańskim.

Trudno tu wyliczać Jej zasługi i osiągnięcia w każdym z wymienionych tutaj działów. Ograniczymy się jedynie do zasygnalizowania niektórych.

Biorąc za wzór ukazujące się na Zachodzie i cieszące się ogromną popularnością wszelkiego rodzaju antologie, zapoczątkowała nową serię pod ogólnym tytułem: "Starożytne Teksty Chrześcijańskie". Poszczególne pozycje serii zaczęły się ukazywać pod auspicjami Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim. Szczególną zaletę tej serii stanowi zamieszczenie obok tłumaczenia, obszernego wstępu wprowadzającego, komentarza rzeczowego, indeksów - tekstu oryginalnego /z przyczyn technicznych wydawnictwo drukowało do tej pory jedynie teksty łacińskie/. Ukazały się niestety dopiero dwie pozycje: Wybór homilii i kazań na święta Pańskie i Maryjne /red. ks. L. Gładyszewski, s.320/ oraz Antologia listu starochrześcijańskiego cz.I /red. L. Małunowi-

czówna, ss.380/. Tomy kolejne: Antologia inskrypcji staro - chrześcijańskiej oraz Antologia modlitwy wczesnochrześcijańskiej /red. wstęp, wybór, tłumacz., komentarz, L.Małunowiczówna/ nie zostały zatwierdzone do druku /podobnie jak i wiele innych prac/ przez Naczelną Zarząd Wydawnictw.

Przygotowanie V tomu z tej serii, poświęconego pismom św. Bazylego Wielkiego w związku z obchodami 1600-lecia jego śmierci, przerwała przedwczesna śmierć Redaktorki i Tłumaczki, która przebywając w szpitalu niemal do ostatniej chwili pracowała nad przekładem Listów wielkiego Ojca Kościoła.

O wielokierunkowych zainteresowaniach Prof. Leokadii Małunowiczówny myślą wczesnochrześcijańską, zależnościami i wzajemnymi oddziaływaniami na siebie antyku pogańskiego i chrześcijańskiego, może zaświadczyć bibliografia Jej prac dotyczących tej gałęzi nauki, świadczących o ogromnej wiedzy i erudycji ich Autorki /Bibliografię zamieścimy w następnym numerze pisma/.

W ciągu 10-letniej działalności Zakład, dzięki niezmożnym staraniom Pani Profesor, zorganizował 18 dwu- i trzydniowych sympozjów naukowych, które dawały okazję do spotkania się i wymiany poglądów polskim i zagranicznym specjalistom różnych gałęzi wiedzy dotyczącej antyku chrześcijańskiego. Sympozjum towarzyszyło zawsze duże grono osób zainteresowanych wieloaspektowością jego tematyki. W spotkaniach tych brali udział teoretycy literatury, językoznawcy, tłumacze, archeolodzy, historycy Kościoła, historycy sztuki, filolodzy, teolodzy, patrolodzy, bibliści i inni. Mecenasem spotkań-zjazdów był kilkakrotnie ówczesny kardynał Karol Wojtyła oraz Prymas Polski ks. kard. Stefan Wyszyński, a także ks. bp J. Zaremba, bp J.Ablewicz, księży jezuiti. Mając więc takie poparcie duchowe i finansowe, mogła Profesor Małunowiczówna doprowadzać do owych ~~optycz~~

i owocnych kolokwiów naukowych, na których wygłoszono łącznie ponad 150 referatów i komunikatów.

O jednym z sympozjów w Słowie Powszechnym nr 115 /8853/ z dnia 20 maja 1975 r. czytamy:

"Niestrudzona prof. dr Leokadia Małunowiczówna mając do dyspozycji bardzo mizerne środki i tym razem dokonała wielkiego dzieła, zapewniając udział znakomitych referentów i uczestników, reprezentujących różne dyscypliny nauki /liturgię, archeologię, epigrafię, patrystykę, historię sztuki, filologię klasyczną/ i środowiska ..."

Główną 'bolączką' w tej materii /zarówno Pani Profesor, jak i uczestników/ było to, iż z uwagi na brak odrębnego wydawnictwa dorobek ów nie miał szans na zwiększenie zasięgu swego oddziaływania i docierania do szerszego kręgu osób zainteresowanych, nie mogących jednak uczestniczyć bezpośrednio w samych spotkaniach. Jedynie znikoma jego część ukazała się drukiem w postaci artykułów rozrzuconych w różnych polskich periodykach.

Zmarła Pani Profesor zawsze dążyła do wyprowadzenia polskiej patrystyki na szersze wody, do skonfrontowania jej z patrystyką zagraniczną. Stąd też dzięki jej rozlicznym znajomościom i kontaktom, w okresie swej 10-letniej działalności w Zakładzie Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, zaprosiła do Polski 20 wysokiej klasy specjalistów z Francji, Włoch, Niemiec, Belgii, Holandii, Szwajcarii, a nawet Hiszpanii, Grecji i Szwecji. Utrzymywała ponadto stałe kontakty z wieloma zagranicznymi ośrodkami naukowymi.

Ogromną zasługą Zmarłej było stworzenie specjalistycznego księgozbioru zakładowego, liczącego dzisiaj ponad 1600 pozycji /nierzadko trudno dostępnych w Polsce/ o wartości ponad ćwierć miliona złotych /ok. 85 % księgozbioru wywodzi się z darów, w większości zagranicznych/. Wzbogaciła ponadto bibliotekę

zakładową przekazując testamentem część własnego księgozbioru dotyczącą specjalizacji Zakładu.

Ważnym bardzo wydarzeniem w świecie nauki było utworzenie w 1977 r. Sekcji Patrystycznej przy Komisji Episkopatu Polski d/s Nauki Katolickiej, do czego w dużej mierze przyczyniła się również Pani Profesor.

Przedstawione powyżej niektóre tylko aspekty działalności w zakresie badań nad antykiem chrześcijańskim w wystarczającym stopniu zezwalają na to, by nazwisko śp. Pani Profesor Leokadii Małunowiczówny uważano za synonim badacza i popularyzatora myśli wczesnego chrześcijaństwa.

Andrzej Malinowski

2. Dnia 9 grudnia ub. roku, w dzień Imienin zmarłej przed kilku miesiącami Pani Prof. Leokadii Małunowiczówny, odprawiono w kaplicy konwiktu KUL uroczystą Mszę św. koncelebrowaną w Jej intencji. Wzięło w niej udział kilkunastu księży, byłych współpracowników, kolegów i studentów KUL. Homilię o bezinteresownej służbie innym wygłosił ks. dr St. Longosz. W Modlitwie Powszechnej i na Dziękczynienie posłużono się tekstami modlitw starożytnych, tłumaczonych na język polski przez Zmarłą.

3. W dniu 1 maja b.r., w pierwszą rocznicę śmierci śp. Pani Prof. Leokadii Małunowiczówny, odprawiona została w kościele akademickim KUL uroczysta Msza św. koncelebrowana. Koncelebrze przewodniczył Ks. Doc. Henryk Wójtowicz, homilię zaś

o niezmiennych wartościach Ewangelii wygłosił Ks. dr Augustyn Eckmann. W rocznicowym nabożeństwie wzięli udział studenci, koledzy, przyjaciele i współpracownicy Zmarłej.

4. Dnia 25 października 1980 roku w Instytucie Patrystycznym "Augustinianum" w Rzymie miał miejsce jubileuszowy wieczór wspomnień poświęcony 40-letniej działalności dydaktyczno-naukowej Ojca Prof. Adalberta Hammana. W wypełnionym po brzegi audytorium Instytutu, gromadzącym wielu jego włoskich i zagranicznych przyjaciół, kolegów, współpracowników, profesorów, studentów i sympatyków starożytności chrześcijańskiej wręczono Jubilatowi przygotowany przez 26 współpracowników i specjalistów teologii patrystycznej tom /420 stron/: "Melanges patristiques Ecclesia orans", specjalnie z tej okazji wydany przez Augustinianum pod redakcją prof. Wiktora Saxera. Wśród obecnych na sali znajdował się Kard. Paolo Bertoli, Kard. Gabriel Maria Garonne, Biskup Duchesne, Prof. R.M. Grant z Usa i J. Irmscher z NRD, Wikariusz Generalny Braci Mniejszych, Prowincjał OO. Franciszkanów ze Strasburga, Wikariusz Generalny Augustynianów i Rektor Międzynarodowego Kolegium św. Moniki w Rzymie, przedstawiciele rzymskich zakonów franciszkańskich, kilku profesorów z Antonianum, Ecole Francais z Rzymu, wykładowcy i studenci Augustinianum i wiele innych osobistości rzymskiego świata uniwersyteckiego, państwowego i kościelnego. Podczas spotkania przemawiali: Rektor Instytutu Patrystycznego Prosper Grech, Kardynał G.Maria Garonne, W.Saxer scharakteryzował krótko rozwój życia intelektualnego Jubilata, Prof. M.Simonetti zaprezentował dedykowany mu tom, Prof. I.Irmscher podkreślił jego zasługi wobec serii Migne'a - Patrologia Latina, Dyrektor Ecole

Français omówił znaczenie jego prac patrystycznych dla odczytania myśli wczesnochrześcijańskiej. Na zakończenie wieczoru przemówił sam Jubilat, dziękując wszystkim za udział w tej uroczystości, a szczególnie tym, którzy przyczynili się do opracowania dedykowanego tomu.

Prof. Adalbert Hamman urodził się 14 czerwca 1910 r. w Raling nad Moselą we Francji. Wyświęcony na kapłana w 1935 r. w Metz, studiował na Fakultecie Teologii Katolickiej w Strasburgu; potem uczył w różnych ośrodkach franciszkańskich, jak w Tourette pod Lyonem, w Metz, w Notre-Dame - Des Buis Besançon. Od roku 1961 skupił swoje zainteresowania wyłącznie na patrologii, której uczył w uniwersytetach kanadyjskich w Montrealu i Quebecu, a od 1970 r. w Instytucie Patrystycznym w Rzymie. Podczas Soboru Watykańskiego II był doradcą teologicznym biskupów kanadyjskich.

Bibliografia wlicza 113 pozycji jego książek i artykułów, a wśród nich 5-tomowe Supplementum Patrologiae Latinae, Prieres des premiérs chretiens /1952/, które doczekało się aż 24 wydań, La Vie quotidienne des premiers chretiens /1971/, rozpoczęta w 1957 roku seria "Ictys Lettres Chrétiennes", z której ukazało się 13 tomów oraz rozpoczęta w 1977 r. seria "Les Peres dans la foi". W Polsce przebywał trzykrotnie, znany jako autor "Guide pratique des Peres de l'Eglise", tłumaczonego na język polski "Portrety Ojców Kościoła" w 1978 roku. Całość jego zainteresowań patrystycznych koncentruje się zasadniczo wokół życia duchowego, liturgicznego i socjalnego starożytnych chrześcijan.

Ks. Stanisław Longosz

5. PRACE Z DZIEDZINY ANTYKU CHRZEŚCIJAŃSKIEGO
UKOŃCZONE W ROKU AKADEMICKIM 1980/1981

a/ Ks.Dr Franciszek DRACZKOWSKI, Kościół - Agape według Klemensa Aleksandryjskiego. Rozprawa habilitacyjna s.341, przyjęta do druku przez TN KUL z recenzjami wydawniczymi Ks. Dra hab. H.Wójtowicza i Ks. Dra M.Starowieyskiego.

b/ Jerzy PALUCKI, Recepcja nauki św. Augustyna na łamach "Ateneum Kapłańskiego" w latach 1909-1980. Praca pisana pod kierunkiem Ks. Dra R.Andrzejewskiego we Włocławku, recenzowana przez O.Dra A.Bobera SJ i przyjęta jako magisterska na Wydziale Teologicznym KUL, s.84.

c/ Bogdan WERRA, Mickiewicz jako historyk łacińskiej poezji starochrześcijańskiej. Praca pisana pod kierunkiem Ks.Dra hab. W.Eborowicza w Pelplinie, s.50, recenzowana przez O.Dra A.Bobera SJ i przyjęta jako praca magisterska na wydziale Teologicznym KUL.

d/ Andrzej MALINOWSKI, Acta Martyrum /Wstęp, przekład, komentarz/. Religijne stanowisko męczenników w procesach antychrześcijańskich. Praca magisterska pisana pod kierunkiem O. Dra A.Bobera SJ i Ks.Dra hab. H.Wójtowicza przy Łacińskiej Katedrze Filologii Klasycznej. /Obok obszernego Wstępu i drugiego problemowego rozdziału, praca zawiera tłumaczenia: Akta Karpusa, Pamfilusa i Agatoniki; Akta św. Justyna; Akta św. Akacjusza; Akta św. Maksyma; Akta Fruktuoza i diakonów Auguriusza i Eulogiusza; Akta Agapy, Ireny i Chionii/.

e/ Józef NAUMOWICZ, Wyrażenia na oznaczenie małżeństwa u św. Ambrożego. Praca magisterska pisana pod kierunkiem śp. Prof. Dr Leokadii Małunowiczówny przy Łacińskiej Katedrze Filologii Klasycznej KUL.

f/ Ryszarda POTREĆ, Malowidła mauzoleum Exodu w el-Bagawat na tle malarstwa wczesnochrześcijańskiego. Praca magisterska pisana pod kierunkiem Doc. Dr hab. B. Filarskiej przy Katedrze Historii Sztuki Starożytnej KUL.

g/ Piotr ROSIŃSKI, Najwcześniejsze formy krzyża oraz crux dissimulata. Praca magisterska pisana pod kierunkiem Doc. Dr hab. B. Filarskiej przy Katedrze Historii Sztuki Starożytnej KUL.

h/ "De locis sanctis" jako źródło rekonstrukcji "Itinerarium Egeriae" /nie podano nazwiska autora/. Praca magisterska pisana pod kierunkiem Ks. Dra M. Starowieyskiego w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie.

i/ "Obraz literatury chrześcijańskiej na podstawie 'De viris illustribus' Izydora i Ildefonsa" /nie podano nazwiska autora/. Praca magisterska pisana pod kierunkiem Ks. Dra M. Starowieyskiego w Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie.

6. Komisja Bałkanistyczna przy Oddziale PAN w Poznaniu, Instytut Historii UAM organizuje w dniach 14-16 grudnia 1981 r.

symposium z okazji 1300-lecia powstania Państwa Bułgarskiego
na temat: Balkany i Polska w starożytności i średniowieczu.
Program symposium przewiduje dwa problemy wiodące: 1/ Historia i kultura starożytnej Tracji, 2/ Stosunki etniczne, polityczne i kulturalne starożytnej Bułgarii. Do wzięcia udziału w symposium został zaproszony również Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL, który przyjąwszy zaproszenie zgłosił następujące prelekcje: 1/ Ks.Dr A.Bober SJ, Seweryn, działacz społeczno-polityczny Noricum /V w./; 2/ Ks.Dr St.Longosz, Wulfila, propagator kultury chrześcijańskiej w starożytnej Tracji /IV w./; Ks.Dr hab. J.Srutwa, Organizacja kościelna starożytnej Tracji.

7. W dniach 7-10 września 1982 r. odbędzie się w Bydgoszczy pod patronatem UNESCO VI Kongres i Festiwal Musica Antiqua Europae Orientalis, organizowany przez Filharmonię Pomorską im. J.Paderewskiego. Zaproszony do wzięcia udziału Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim zgłosił trzy prelekcje: Ks. Dr St.Longosz, Muzyka w ocenie starożytnych wschodnich pisarzy chrześcijańskich /I-VII w./; Mgr Alicja Stępniewska, Funkcja muzyki w poezji Homera; Mgr Ewa Tatar-Próchniakowa, Relacje między muzyką a wystrojem ikonograficznym świątyń wczesnobizantyńskich.

8. Podczas ogólnopolskiego symposium /czterodniowego/ na temat "Biblia & literatura", urządzonego przez Zakład Badań nad Literaturą Religijną i Katedrę Teorii Literatury KUL w dniach 4-7 maja br. wygłoszono również 3 prelekcje związane

tematycznie z antykiem chrześcijańskim, a mianowicie: Doc. K. Stawecka, Inspiracja biblijna łacińskiej poezji wczesnego chrześcijaństwa a tradycja literacka nowołacińskich poetów religijnych Renesansu /Hilary z Poitiers /315-367/; Ambroży /339-397/; Prudencjusz /348-405/; Ennodiusz /473-521/; Arator /VI w./; Seduliusz /V w./; Wenancjusz Fortunatus /540-601/; Juwenkus /III/IV w./; Drakoncjusz /V/VI w./; Awit z Vienne /V/VI w.7; Ks. Dr M. Starowieyski /Warszawa/, Interpretacja ludowo-teologiczna Biblii - apokryfy; Ks. Tomasz Hergesel /Wrocław/, "Dzieje Józefa" w literaturze polskiej.

9. W związku z 1550 rocznicą Soboru Efeskiego, w niektórych ośrodkach naukowych prowadzi się specjalne wykłady okolicznościowe. W Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie Ks. Dr Marek Starowieyski miał w roku akademickim 1980/81 całoroczny wykład monograficzny pt. "Efez chrześcijański i Sobór Efeski". Na Katolickim zaś Uniwersytecie Lubelskim dla studentów Sekcji Filologii Klasycznej analogiczny całoroczny wykład monograficzny w roku akademickim 1981/82 na temat: "Efez jako centrum starożytnej kultury pogańskiej i chrześcijańskiej" wygłosi Ks. Dr Stanisław Longosz.

10. W dzień Zielonych Świąt 7 czerwca br. w łączności z ogólno-kościelnymi obchodami 1600 rocznicy Soboru Konstantynopolańskiego I i 1550 rocznicą Soboru Efeskiego w Rzymie, Ks. Doc. Dr hab. Wojciech Kania zorganizował w zabytkowym kościele św.

Trójcy na Terlikówce w Tarnowie specjalne jubileuszowe nabożeństwo. Po oklicznościowym wprowadzeniu gospodarza uroczystą sumę, przy śpiewie chóru, odprawił dyrektor referatu duszpasterstwa diecezjalnego Ks. Dr Teodor Szarwark, zaś konferencję o znaczeniu obchodzonych rocznic wygłosił Ks. Dr St. Longosz /KUL/. Po Mszy św. wierni mogli usłyszeć piękną deklamację IV Homilii Efeńskiej ku czci Bogarodzicy św. Cyryla Aleksandryjskiego w wykonaniu młodzieży. Na zakończenie nabożeństwa celebrians dokonał uroczystego poświęcenia obrazu św. Benedykta Opatą, ufundowanego przez parafian z okazji Roku Benedyktyńskiego.

11. SEMINARIUM DOSKONALENIA PATRYSTYCZNEGO

Instytut Patrystyczny "Augustinianum" w Rzymie organizuje w dniach 5-17.X.1981 r. kurs wyższej specjalizacji w dyscyplinach patrystycznych i wczesnochrześcijańskich dla wszystkich którzy chcieliby pogłębić swą wiedzę w tej dziedzinie. Liczba uczestników jest ograniczona do 25 osób z preferencją osób przyjezdnych. Kurs obejmuje 48 lekcji w języku włoskim, z których 4 przed południem w formie wykładów, po południu zaś w formie ćwiczeń praktycznych, prowadzonych przez specjalistów w bibliotece Instytutu. Mają one za cel pogłębienie znajomości metod badań patrystycznych i krytykę tekstu oraz poinformowanie o najnowszych odkryciach w tych dziedzinach, dotyczących szczególnie II wieku. Tematami wiodącymi są wykłady: F. Bogliani, Apologeci II wieku; A. Orbe, Ireneusz a gnostycy; G. Quispel, "Anima naturaliter christiana". Teologia afrykańska II wieku; M. Sordi, Chrześcijaństwo i cesarstwo II wieku.

Po zaliczeniu wszystkich wykładów i ćwiczeń wydawane bę-

dzie specjalne świadectwo ukończenia kursu. Przy zgłaszaniu się wymagane jest polecające świadectwo uczelni lub instytucji, którą kandydat reprezentuje. Istnieje możliwość zatrzymania się w Kolegium OO. Augustynianów. Opłata za kurs wynosi 150.000 lirów włoskich /ok. 180 dolarów USA/. Pełne dzienne wyżywienie wraz z noclegami w Kolegium OO. Augustynianów kosztuje 25.000 lirów /ok. 30 dolarów USA/, sam nocleg zaś 8.000 lirów. Zgłoszenia kierować na adres: Seminario di Perfezionamento Patristico, Via S.Uffizio 25, 00193 Roma, Italia.

12. Rozpoczynają się zapisy na Instytut Patrystyczny "Augustinianum" w Rzymie /Via S.Uffizio 25/. Warto przypomnieć, że studiuje na nim aktualnie 7 polskich księży, z których trzech ostatnio zrobiło licencjaty /A.Jabłoński CSSR, T.Kaczmarek, M.Gajewski/. Program i warunki studiów na tym instytucie omówimy obszernie w następnym numerze, obecnie podajemy tylko informacje podstawowe. Do uzyskania "licencjatu w teologii i naukach patrystycznych" kandydat winien po ukończonych studiach seminaryjnych odbyć 2-letnie specjalistyczne studia patrystyczne. Ich program obejmuje 6 kierunków: patrologia fundamentalna, teologia Ojców, lektura Ojców, metodologia, języki patrystyczne, kontekst społeczno-kulturalny Ojców, nauka św. Augustyna. Kandydat winien zdać wyznaczone egzaminy, napisać pracę licencjacką, zdać egzamin licencjacki z całej patrologii, wykazać się znajomością łaciny i greki oraz oprócz włoskiego znajomością przynajmniej dwóch europejskich języków nowożytnych /angielski, francuski, niemiecki/. Po osiągnięciu stopnia licencjatu kandydat może po dalszym roku studiów i przepisanych egzaminach osiągnąć Dyplom w teologii i naukach patrystycznych, uprawniający do nauczania patrologii w teologicznych zakładach naukowych. Obok znajomości języków klasycznych jest tu już wymagana znajomość 3 języków nowożytnych. Dopiero po uzyskaniu stopnia licencjatu i dyplomu, kandydat może przystąpić do pisania pracy wymaganej do uzyskania doktoratu w teologii i naukach patrystycznych, prowadzonej przez 3 promotorów /2 wybranych przez studenta, trzeci wyznaczony przez Sekretariat Instytutu/. W ciągu 12-letniej działalności Instytutu doktorat w teologii i naukach patrystycznych, zdobyło zaledwie 15 osób, w tym tylko jeden Polak. Koszty związane z zapisem na Instytut Patryst. wynoszą obecnie 300.000 lirów włoskich, prezentacja zaś i obrona tezy doktorskiej - 500.000.